

Epistula ad Maximum

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΞΙΜΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟΝ.

Τῷ ἀγαπητῷ καὶ ἀληθῶς ποθεινοτάτῳ υἱῷ Μαξίμῳ φιλοσόφῳ, Ἀθανάσιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἐντυχὼν τοῖς νῦν γραφεῖσι παρὰ σοῦ, τὴν μὲν σὴν εὐλάβειαν ἀπεδεξάμην, τὴν δὲ προπέτειαν τῶν μὴ νοούντων μήτε ἂ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, ἐπὶ πολὺ θαυμάσας, ἐβουλευσάμην ἀληθῶς σιωπῆσαι. Τὸ γὰρ ἐπὶ τοῖς οὕτω φανεροῖς καὶ πλέον φωτὸς λάμπουσιν ἀποκρίνασθαι, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ προφάσεις ἀναισχυντίας τοῖς οὕτω παρανομοῦσι παρέχειν. Καὶ τοῦτο παρὰ τοῦ Σωτῆρος μεμαθήκαμεν. Νιψαμένῳ γὰρ τῷ Πιλάτῳ καὶ καταλαβομένῳ τὴν συκοφαντίαν τῶν τότε Ἰουδαίων, οὐκ ἔτι ἀπεκρίνατο αὐτῷ ὁ Κύριος, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρημάτιζε τῇ τούτου γυναικί, ἵνα μὴ ἐν λόγῳ, ἀλλὰ ἐν δυνάμει πιστεῦται ὁ κρινόμενος εἶναι Θεός. Τῷ δὲ Καϊάφῃ μὴ ἀποκρινόμενος πρὸς τὴν φλυαρίαν, αὐτὸς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοὺς πάντας εἰς γνώσιν μετήγαγεν. Ἐπὶ πολὺ γοῦν ὑπερτιθέμενος καὶ ὀρῶν τὴν τῶν ἀναιδευομένων λογομαχίαν, μόλις ἠδέσθη τὸν σὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζῆλον, καὶ ὑπηγόρευσα οὐδὲν πλέον τῶν παρὰ σοῦ γραφέντων, ἴν' οἷς ἀντείρηκεν ὁ ἐναντίος, τούτοις λοιπὸν πεισθεῖς, παύσῃ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Καὶ γένοιτο μὲν τοὺς τοιούτους μηκέτι ὀνειδίσαι μετὰ τῶν παροδεούντων τότε Ἰουδαίων τὸν κρεμάμενον ἐπὶ ξύλου, εἰ Υἱὸς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, σώσει αὐτόν· ἐὰν δὲ ἄρα μὴδὲ οὕτως καταδύωνται, ἀλλὰ σὺ τῆς ἀποστολικῆς μνημονεύων παραγγελίας, αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς, ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἀμαρτάνει ὡς αὐτοκατάκριτος. εἰ μὲν γὰρ Ἕλληνες ἢ τῶν Ἰουδαϊζόντων εἰσὶν οἱ τὰ τοιαῦτα τολμῶντες, ὡς μὲν 26.1088 Ἰουδαῖοι σκάνδαλον, ὡς δὲ Ἕλληνες μωρίαν νομιζέτωσαν τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ· εἰ δὲ ὑποκρίνονται ὡς Χριστιανοί, μαθέτωσαν τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν, Κύριον μὲν τῆς δόξης, δύναμιν δὲ Θεοῦ καὶ Θεοῦ σοφίαν αὐτὸν εἶναι. εἰ δὲ ἀμφιβάλλουσιν, ὅτι καὶ Θεός ἐστιν, αἰδείσθωσαν τὸν Θωμᾶν τὸν ψηλαφήσαντα τὸν ἐσταυρωμένον, καὶ λέγοντα Κύριον αὐτὸν εἶναι καὶ Θεόν. Καὶ φοβείσθωσαν αὐτὸν τὸν Κύριον, τὸν μετὰ τὸ νίψαι τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν λέγοντα· Ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμί γάρ. Ἐν ᾧ δὲ σώματι τυγχάνων ἐνίψε τοὺς πόδας, ἐν τούτῳ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ ξύλον. Ἐμαρτυρεῖτό τε δεσπότης τῆς κτίσεως, συστείλαντος μὲν τοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας, καὶ τῆς γῆς τρεμούσης, καὶ τῶν πετρῶν σχιζομένων, καὶ τῶν δημίων ἐπιγνόντων, ὅτι ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἐστὶν ὁ σταυρωθεὶς. Οὐ γὰρ ἀνθρώπου τινὸς ἦν τὸ βλεπόμενον σῶμα, ἀλλὰ Θεοῦ, ἐν ᾧ τυγχάνων καὶ ὅτε ἐσταυροῦτο, ἤγειρε νεκρούς. Διὸ οὐδὲ καλὸν ἐκεῖνο αὐτῶν τόλμημα τὸ λέγον, ὅτι εἰς ἄνθρωπὸν τινα ἅγιον ἐγένετο ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος (τοῦτο γὰρ ἐν ἐκάστῳ ἐγένετο τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀγίων), ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον γεννώμενος καὶ πάλιν ἀποθνήσκων φαίνεται. Οὐκ ἔστι δὲ οὕτως· μὴ γένοιτο! Ἄλλ' ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν τῆς ἀμαρτίας αὐτὸς ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου προῆλθεν ἄνθρωπος καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, ὡς καὶ πρὸς Ἰουδαίους ἔφη· Τί ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα; Οὐκ ἀνθρώπου τέ τις μετέχοντες σῶματος, ἀλλὰ αὐτοῦ τοῦ Λόγου σῶμα λαμβάνοντες, θεοποιούμεθα. Ἀμέλει κάκεῖνο τεθαύμακα, πῶς ὄλως κἂν ἐννοῆσαι τετολμήκασιν, ὅτι φύσεως ἀκολουθία γεγένηται ἄνθρωπος. εἰ γὰρ οὕτως ἦν, περιττὴ τῆς Μαρίας ἡ μνήμη. Οὐδὲ

γὰρ οἶδεν ἡ φύσις παρθένον χωρὶς ἀνδρὸς τίκτουσαν. Ὅθεν εὐδοκία τοῦ Πατρὸς Θεοῦ ὡν ἀληθινὸς, καὶ φύσει Λόγος, καὶ σοφία τοῦ Πατρὸς, γέγονε σωματικῶς ἄνθρωπος, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἵν', ἔχων ὁ προσενέγκῃ ὑπὲρ ἡμῶν, σῶσιν πάντας ἡμᾶς, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. Οὐ γὰρ ἄνθρωπός τις ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν δέδωκεν· ἐπεὶ πᾶς ἄνθρωπος ὑπεύθυνός ἐστι θανάτῳ, κατὰ τὸ, Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει, ἐν τῷ Ἀδὰμ εἰρημένον πρὸς πάντας· ἀλλ' οὐδὲ ἕτερόν τι τῶν κτισμάτων· ἐπεὶ πᾶσα κτίσις ὑποπτὸς ἐστὶ τροπῆς. Ἄλλ' αὐτὸς ὁ Λόγος τὸ ἴδιον σῶμα προσήνεγκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ εἰς ἄνθρωπον ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπίς, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον τὴν πίστιν ἔχωμεν. Ἀμέλει καὶ ἀνθρώπου γενομένου αὐτοῦ, θεωροῦμεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς, πλήρης χάρι 26.1089 τος καὶ ἀληθείας. Ἄ γὰρ διὰ τοῦ σώματος ὑπέμεινε, ταῦτα ὡς Θεὸς ἐμεγάλυνε· καὶ ἐπεῖνα μὲν σαρκί, θεϊκῶς δὲ τοὺς πεινῶντας ἐχόρταζε. Καὶ εἰ σκανδαλίζεται τις ἐπὶ τοῖς σωματικοῖς, πιστευέτω ἐφ' οἷς ὁ Θεὸς ἐργάζεται. Πυθάνεται γὰρ ἀνθρωπίνως, ποῦ Λάζαρος κεῖται, ἐγείρει δὲ τοῦτον θεϊκῶς. Ὅθεν μηδὲ γελάτω τις λέγων παιδίον καὶ ἡλικίαν ὀνομάζων, καὶ αὔξησιν, καὶ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ παθεῖν, ἵνα μὴ, τὰ ἴδια τοῦ σώματος ἀρνούμενος, ἀρνήσῃται τέλος καὶ τὴν δι' ἡμᾶς ἐπιδημίαν αὐτοῦ. Καὶ ὡσπερ οὐκ ἀκολουθία φύσεως ἄνθρωπος γεγένηται, οὕτως ἀκόλουθον ἦν σῶμα λαβόντα αὐτὸν δεικνύει τὰ ἴδια τούτου, ἵνα μὴ ἡ φαντασία τοῦ Μανιχαίου κρατήσῃ. Ἀκόλουθον δὲ πάλιν ἦν σωματικῶς αὐτὸν χρηματίζοντα μὴ κρύψαι τὰ τῆς θεότητος, ἵνα μὴ ὁ Σαμοσατεὺς πρόφασιν εὔρη, ἄνθρωπον αὐτὸν λέγων, ὡς ἄλλον ὄντα παρὰ τὸν Θεὸν Λόγον. Ταῦτα τοίνυν κατανοῶν ὁ ἄπιστος, μαθέτω, ὅτι βρέφος μὲν ἦν ἐπὶ φάτνης, τοὺς δὲ μάγους ὑπέταξε προσκυνούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ παιδίον μὲν εἰς Αἴγυπτον κατήλθε, τὰ δὲ χειροποίητα τῆς εἰδωλολατρίας κατήργησε· καὶ ἐσταυρωμένος σαρκί, νεκροὺς ἐκ πολλοῦ χρόνου σαπέντας ἤγειρε. Καὶ δέδεικται πᾶσιν, ὅτι οὐ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ὑπέμεινε πάντα, ἵν' ἡμεῖς, τοῖς ἐκείνου παθήμασιν ἀπάθειαν καὶ ἀφθαρσίαν ἐνδυσάμενοι, διαμείνωμεν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ταῦτα δὲ σοι συντόμως ἐκ τῶν σῶν, καθὼς προεῖπον, δεξάμενος ὑπηγόρευσα, οὐδὲν πλέον ἐπεξεργασάμενος, ἀλλὰ μόνον τὸ περὶ τοῦ θεοῦ σταυροῦ μνημονεύσας, ἵνα ἐν οἷς ἐσκανδαλίσθησαν οἱ ὀλίγωροι, ἐν τούτοις μεταπαιδευθέντες προσκυνήσωσι τὸν ἐσταυρωμένον. Σὺ δὲ γνησίως τοὺς ἀπίστους πείθε· τάχα πως ἀπὸ ἀγνωσίας εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθωσι, καὶ πιστεύσωσι καλῶς. Καὶ εἰ καὶ αὐτάρκη αὐτὰ τὰ παρὰ σοῦ γραφέντα, ὅμως ὑπομνήσεως ἕνεκεν πρὸς τοὺς φιλονείκους προσθεῖναι καὶ ταῦτα καλόν· ἵνα μὴ ὡς ἐλεγχόμενοι, ἐξ ὧν τετολμήκασι, αἰσχυρθῶσιν, ἀλλ' ὡς ὑπομιμνησκόμενοι μὴ ἐπιλάθωνται τῆς ἀληθείας. Κρατεῖτω γὰρ τὰ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων ὁμολογηθέντα· ὀρθὰ γὰρ ἐστὶ καὶ ἱκανὰ πᾶσαν ἀσεβεστάτην αἴρεσιν ἀνατρέψαι, καὶ μάλιστα τὴν Ἀρειανὴν, τὴν εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ δυσφημοῦσαν, καὶ ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον δυσσεβοῦσαν. Προσαγόρευε πάντας τοὺς ὀρθῶς φρονοῦντας. Προσαγορεύουσί σε πάντες οἱ σὺν ἡμῖν.